

DOBRE SPRÁVY Z REGIÓNOV

5

OBEC A RÓMSKA KOMUNITA

Vážení čitatelia,

témou našich aktuálnych dobrých správ je akýsi návod pre všetkých zvolených aj novozvolených starostov, na to, ako vieme spoločnými silami premeniť predvolebné sľuby na síce malé, postupné, ale veľmi dôležité kroky. Týka sa to hlavne obcí, kde žijú občania v marginalizovaných skupinách, alebo kde v obciach a mestách žijú občania rómskej národnosti.

Starosta, ak chce byť úspešným predstaviteľom všetkých občanov svojej obce – a to by zodpovedný starosta mal byť – sa musí pozrieť hlbšie do problematiky spolunažívania majority s minoritou. Určite ste sa stretli s pojmom "3D" – teda desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie. Tie slová znejú až odstrašujúco, ale je v nich schovaná podstata riešenia problémov s marginalizovanými skupinami Vašich občanov. Dovedy, kým sa budú vylučovať z obecných komunit, uzatvárať za múry a budeme k nim pristupovať a priori na základe predsudkov, nikam sa nepohneme. Nepomôžu nám zákony, predpisy, ani represívne opatrenia.

Priznávam, že v dobe, keď sa najľahšie prijímajú populistické krátkodobé riešenia, je ťažko sa pustiť do práce, ktorá určite neprinesie výsledky ihneď, do práce, ktorá bude viditeľná až o niekoľko rokov. Preto ponúkam pomocnú ruku všetkým starostom, všetkým primátorom, ktorí tento problém chcú riešiť cez vzájomné spoznávanie, pochopenie a majú dostatok odvahy a rešpektu u svojich občanov na ich uskutočnenie.

Náš úrad v posledných rokoch pripravil a úspešne realizuje niekoľko projektov, ktoré Vám v tom pomôžu. Naši kolegovia sú pripravení pomôcť metodicky, ale aj prakticky. Máme dostatok terénnych pracovníkov. Ponúkame pomocnú ruku obciam a starostom, ktorým ide o výsledok a blaho každého jedného obyvateľa. Som presvedčený o tom, že posun, ktorý dosiahneme spoločnými silami, je ako v záujme Rómov, tak aj ostatných obyvateľov v mestách a obciach.

Ábel Ravasz

splnomocnenec vlády
pre rómske komunity

AKO NA TO?

RIEŠENIA PROBLÉMOV MRK

Na Slovensku sú marginalizované rómske komunity (MRK) jednou z najviac ohrozených skupín, ktorej sa dotýka sociálne vylúčenie, nevyhovujúce životné podmienky vyplývajúce z hlbokej chudoby, ale aj formy diskriminácie v rôznych oblastiach. Tým sa spúšťa kolotoč nezhôd s majoritou a ešte viac sa prehĺbuje vylúčenie týchto komunit. Cieľom **zlepšenia životných pod-**

mienok je podporiť ich **v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie**. Výsledkom sociálneho začlenenia je zvýšenie kvality života v obci pre vylúčené komunity, ale aj zvyšok obce. Opatrenia **je možné financovať aj prostredníctvom európskych štrukturálnych a investičných fondov**. Neváhajte osloviť náš úrad pri hľadaní riešení pre Vašu obec!

ZMAPOVANIE SÚČASNÉHO STAVU — URČENIE VÝCHODÍSK

Základom úspešných riešení je dôkladná znalosť situácie, ktorá je založená na faktoch a nie na sprostredkovaných informáciách. Všetky **opatrenia musia byť šité na mieru pre konkrétnu lokalitu, ktorá má svoje špecifické problémy, ale aj potenciály riešenia**. Je možné, že v obci je viacero vylúčených lokalít a každá z nich potrebuje iné prístupy pre svoj rozvoj, ako aj z hľadiska vytvárania dobrých vzťahov v rámci celej obce.

Cesta k pochopeniu vedie cez komunikáciu a prácu s rómskou komunitou. Najlepšie sa osvedčili projekty, pri ktorých vidia výsledky všetci obyvatelia. Vtedy si aj majorita uvedomí, že Rómovia si sami vedia vylepšiť situáciu, ak sa im dá príležitosť. Keď majú obyvatelia pocit, že sa rómska komunita snaží, automaticky ich vnímajú lepšie.

PROJEKTY KTORÉ POMÁHAJÚ

Úrad splnomocnenca ponúka mestám a obciam štvoricu Národných projektov pre rómske komunity, v rámci balíka projektov Take away. Zapojiť sa môže 150 obcí v ktorých je identifikovaná MRK prostredníctvom zverejneného oznámenia na webovej stránke úradu. Ide o projekty terénna sociálna práca, komunitné centrá, vysporiadanie pozemkov a podpora predprimárneho vzdelávania. Paralelné projekty bežia na iných ministerstvách.

Ak nie ste v zozname 150 obcí, ale máte záujem o podobné projekty, prosím spojte sa s nami, a poradíme Vám, ako na to. K dispozícii sú aj prostriedky pre ostatné obce. Ministerstva vnútra ako sprostredkovateľský orgán pre časť Operačného programu Ľudské zdroje umožňuje prístup k ďalším piatim zdrojom financií. O podporu sa môžu uchádzať obce Atlasu rómskych komunít, ktorých je vyše 1000. Projekty sú zamerané na

výstavbu a rekonštrukciu komunitných centier a predškolských zariadení, na vytvorenie tzv. prestupného bývania, miestnych občianskych poriadkových služieb, zlepšenie prístupu k pitnej vode, ako aj mentoring a tútoring žiakov. O týchto a ďalších projektoch sa môžete podrobnejšie dočítať na stránke:

<https://www.minv.sk/?OPLZ>

TERÉNNA SOCIÁLNA PRÁCA

Pre úspešnú integráciu rómskych komunít je potrebné mať v teréne ľudí, ktorí vykonávajú kontaktnú sociálnu prácu. Terénni pracovníci sú prvým kontaktným bodom medzi obcou a komunitou, a preto majú viacero kľúčových funkcií.

Ich cieľom je zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb na živote v spoločnosti prostredníctvom systematickej podpory. **Základom pôsobenia terénneho sociálneho pracovníka je nadviazanie atmosféry dôvery a vytvorenia vzťahov partnerstva.** Zo strany obce slúžia ako "mediátori" pri zbere informácií a ich prenose. Zo strany obyvateľov sú podpo-

rou pri administratívnych úkonoch, finančnom hospodárení a pomoci s vedením domácnosti. Od roku 2018 je novinkou, že do týchto prác sa môžu zapojiť aj ľudia priamo z rómskych komunít, ktorí majú potrebné skúsenosti, no nedosiahli potrebné vzdelanie. Stačí, ak sa do septembra 2019 prihlásia na štúdium na príslušnej vysokej škole.

KOMUNITNÉ CENTRÁ

Komunitné centrum je priestor kde sa odohráva komunitná práca, komunitné plánovanie ale aj služby zamerané na podporu znižovania chudoby. Realizujú sa tu najmä voľnočasové aktivity pre deti a dospelých.

V centrách sa často realizujú aj vzdelávacie aktivity ako predškolská príprava, doučovanie detí školského veku, kurzy finančnej gramotnosti, zdravotnej starostlivosti, starostlivosti o deti a domácnosť, kultúrne aktivity ale aj kurzy šitia, varenia a iné. **Cieľom** komunitného vzdelávania je **dať ľuďom možnosť niečo zmeniť a naučiť**

ich, ako to dosiahnuť. Komunitné centrá sú už roky miestom, ktoré Rómom **poskytujú celý rad možností, ako sa zapojiť do bežného života bez ich diskriminácie.** Ukázalo sa to ako jeden z najefektívnejších spôsobov pomoci. Do tohto projektu sa majú možnosť zapojiť obce aj neverejní poskytovatelia sociálnej služby.

PODPORA PREDPRIMÁRNEHO VZDELÁVANIA DETÍ (PRIM)

Cieľom projektu je vytváranie inkluzívneho prostredia v materských školách. To znamená zapájať deti z MRK do predškolskej prípravy v miestnych škôlkach.

Ambíciou je vyrovnáť rozdiely medzi štartovacou pozíciou detí z majority a žiačikov z marginalizovaných rómskych komunít, za podpory inkluzívnych tímov asistenta učiteľa, odborného zamestnanca, či koordinátora inkluzívneho vzdelávania. V projekte pracujú aj koordinátori práce s rodinou. Ich úloha je osvetová činnosť medzi rodičmi, získanie ich dôvery a súhlasu k nástupu detí do škôlky. Projekt PRIM je v štátnej správe **prvým**

projektom, kde bolo použité aj dočasné vyrovnávacie opatrenie (DVO) na podporu zamestnanosti Rómov. V praxi to znamená, že **zamestnávateľ zvýhodní rómskeho uchádzača**, ak spĺňa všetky kvalifikačné predpoklady a tiež uprednostnení kandidáta, ktorý ovláda jazyk miestnej komunity. Aj tento fakt by **mohol pomôcť zvýšiť atraktivitu predškolského vzdelávania** pre rodičov z marginalizovaných rómskych komunít.

[VIAC INFO TU](#)

VYSPORIADANIE MAJETKOVO-PRÁVNÝCH VZŤAHOV K POZEMKOM

Mať vysporiadané pozemky je najdôležitejším predpokladom pre ďalšie "projekty výstavby" - či už ide o zabezpečenie technickej infraštruktúry, spevnenie komunikácií či výstavbu bytových jednotiek.

Náš úrad sa spolupodieľal **na novelizácii zákona o pozemkových úpravách** (zákon č. 330/1991), ktorý je účinný od 1. septembra 2017. Starostovia môžu iniciovať vysporiadanie pozemkov pod osadou v zjednodušenom režime. **Už nie je potrebné dohadovať sa s každým vlastníkom zvlášť.** Obec môže získať pozemky pod osídlením a ďalej

spustiť legalizačné procesy. Napríklad umožniť obyvateľom odkúpiť, alebo získať do dlhodobého prenájmu pozemky pod obydliami. V rámci aktivít projektu je **zabezpečené financovanie geodetov, právnikov a mediátorov**, ktorí majú pomôcť pripraviť dokumentáciu obce tak, aby bolo vysporiadanie úspešné. [VIAC INFO TU](#)

MIESTNE OBČIANSKE PORIADKOVÉ SLUŽBY (MOPS)

Úlohou členov MOPS je dohliadať na verejný poriadok v problémových lokalitách, zabezpečovať bezpečnosť občanov, ochranu detí a mládeže pred negatívnymi javmi, ochranu majetku, životného prostredia, ale aj plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky.

Ich pôsobenie je možné využiť aj v spolupráci s miestnou školou, a tým zabezpečiť sprievod detí počas cesty do školy a tak plnenie pravidelnej dochádzky. Osobitne **sú nápomocní aj pri riešení konfliktných situácií v rámci komunity so zástupcami policajného zboru.** Tento projekt zastrešuje sekcia európskych programov Ministerstva vnútra a oprávnenými žiadateľmi sú Obce z Atlasu rómskych komunít 2013 v kto-

rých žije minimálne 80 obyvateľov v rómskych komunitách. Obce však môžu aj samostatne zriadiť Miestne občianske poriadkové služby a zamestnať tak ľudí priamo z komunity cez aktívne práce. Naším cieľom je súčasných MOPS po skončení projektu prijať do policajného zboru ako asistentov policajta, financovaného zo štátneho rozpočtu.

ZDRAVÉ KOMUNITY

Silným partnerom v oblasti zdravia je príspevková organizácia Ministerstva zdravotníctva Zdravé regióny. V rámci projektu Zdravé komunity sa posielajú do obcí zdravotní asistenti-mediátori priamo z komunít.

Asistenti sa prioritne zaoberajú podporou reprodukčného zdravia, ochranou ľudských práv a ochranou pred diskrimináciou v zdravotnej starostlivosti. Aj z iniciatívy nášho úradu sa **projekt rozšíril o asistentov v nemocniciach.** Práve títo asistenti **pomáhajú pri komunikácii me-**

dzi lekármi a rómskymi pacientmi. Sľubujeme si od nich aj priaznivejšie vybavenie podnetov rómskych pacientov v nemocniciach. Ak by ste chceli vylepšiť zdravotný stav marginalizovanej komunity vo Vašej obci, neváhajte kontaktovať náš úrad, alebo organizáciu Zdravé regióny.

DOTAČNÁ SCHÉMA ÚSVRK

Každoročná grantová schéma Úradu splnomocnenca pre rómske komunity umožňuje obciam získať zdroje na riešenie najviac vypuklých problémov v marginalizovaných komunitách. Spravidla sa podporujú menšie projekty na vylepšenie infraštruktúry a prácu s komunitou. Dotačnú výzvu nájdete na [webovom sídle nášho úradu.](#)

PRIORITNÉ OBLASTI V INTEGRÁCI

VZDELÁVANIE

Z dlhodobého hľadiska je najdôležitejšie vzdelanie detí z MRK. Podchytenie ich dochádzky, ale aj pomoc pri nadobúdaní vedomostí v rannom veku ma pozitívny dopad na ich výsledky. Obec môže umožniť deťom z týchto komunít navštevovať materskú školu, kde je možné vytvoriť aj miesta pre asistentov, ktoré pomáhajú deťom so špecifickými potrebami. Podobných asistentov je možné zamestnať aj v základných školách.

Vláda aktuálne prijala uznesenie, kde je jedným zo záväzkov zavedenie povinnej predškolskej výchovy, pre všetky deti od piatich rokov s plat-

nosťou od 1. septembra 2020. Na tento krok sa niektoré **obce musia pripraviť kapacitne**. Za týmto účelom im **je k dispozícii aj financovanie výstavby**, dostavby alebo rekonštrukcie materských škôl prostredníctvom aktuálnej výzvy Ministerstva vnútra na vytvorenie a dobudovanie kapacít.

Netreba zabúdať ani na voľnočasové aktivity detí a mládež v spolupráci s rodinou v komunitných centrách. Aj to je jedno z riešení, ktoré dáva deťom zo znevýhodnených rodín možnosť dobiehať ostatné deti čo najskôr. [VIAC INFO TU](#)

ZAMESTNANOSŤ

Zamestnanie sa a vhodná práca je azda najdôležitejším prvkom udržateľnosti akýchkoľvek integračných opatrení. Obec má v tomto smere kľúčovú rolu - má k dispozícii rozsiahle nástroje z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vyplývajúce zo Zákona o službách zamestnanosti.

Obec môže získať dotácie na mzdy s nízkou mierou spolufinancovania. Cieľom takto vytvoreného tzv. medzitrhu práce je **aktivovať dlhodobo nezamestnaných, umožniť im získať pracovné návyky a skúsenosti**, aby sa im tak **zvýšili šance zamestnania sa v komerčnom prostredí**. **Spustenie programov aktivačných prác** môže byť užitočným opatrením. Je však potrebné vytvoriť **zmysluplnú prácu**.

Štát podporuje úlohu obcí pri zlepšovaní podmienok zamestnania sa aj prostredníctvom nového zákona o sociálnej ekonomike (112/2018) Na jeho základe je možné zvýhodnené financovanie podnikateľských nápadov, ktoré sú zamerané práve na dlhodobo nezamestnaných. Pomocnú ruku vám v tejto oblasti poskytnú krajské poradenské a asistenčné centrá.

Prax ukazuje, že častou bariérou **legálneho zamestnania sa**, sú **dlhy nakopené z minulosti** a ich exekútorské vymáhanie. Aj to je dnes už možné riešiť cez **inštitút tzv. osobného bankrotu**, ktorým sa fyzická osoba alebo podnikateľ zbaví dlhov, ak spĺňa zákonom stanovené podmienky. V tejto veci je potrebné kontaktovať Centrum právnej pomoci vo vašom regióne.

[VIAC INFO TU](#)

BÝVANIE

Na riešenie zlej situácie v bývaní majú obce v súčasnosti už niekoľko nástrojov. Ako prvé je vhodné vytvoriť si tzv. stratégiu bývania, kde sa dlhodobo naplánujú opatrenia, keďže výstavba je často časovo aj administratívne náročná.

Preferovaným spôsobom riešenia bývania je **vytvorenie tzv. prestupného systému** - v závislosti od miestnych daností je možné vytvoriť **viac stupňov bývania: od krízového, cez nájomné byty s rôznou mierou intenzity sociálnej práce** - podpory pre rodiny, až po

výstup zo systému vo forme komerčného trhu, či svojpomocnej výstavby individuálnych rodinných domov. Na základe medzinárodných skúseností sa ukazuje, že **je potreba zapojiť do plánovania bytov aj dotknuté osoby**. Treba zabudovať len tie priestorové prvky, ktoré považuje budúci obyvateľ za udržateľné. Neposunúť človeka z osady hneď do plne vybaveného domu, keďže ten sa naň nedokáže okamžite adaptovať. Majú **domovníkov** priamo z komunity, ktorí sa starajú o byty a zabezpečujú lepšiu udržateľnosť príbytkov. Projekt domovníkov pripravuje aj náš úrad.

[VIAC INFO TU](#)

INFRAŠTRUKTÚRA

Častým problémom v osadách je zlá technická infraštruktúra. Legálne pripojenie na elektrinu, zavedenie vodovodu, či spevnenie ciest má pritom na kvalitu života obyvateľov ten najvýraznejší pozitívny vplyv. Umožňuje im naplniť základné potreby - udržiavať hygienu, čistotu prostredia, a podobne. Zvýšenie kvality života vedie v dlhodobom horizonte k zmene sociálnych návykov a približovaniu sa k spôsobu život majority, čím sa zmierňuje sociálne napätie.

Ministerstvo vnútra pravidelne vyhlasuje výzvy na podporu vybudovania infraštruktúry v marginalizovaných rómskych komunitách. Aktuálne bežia výzvy na výstavbu materských škôl a prestupného bývania, v roku 2019 očakávame výzvy na pitnú vodu, komunitné centrá, cesty a chodníky, a ďalšie. Výstavba infraštruktúry sa dá financovať aj z každoročnej dotačnej schémy nášho úradu.

DOBŘÉ SPRÁVY ZO ŠTÁTNEJ SPRÁVY

- **Vláda SR na rokovaní 20. novembra 2018 schválila balík opatrení na posilnenie marginalizovaných skupín, ktoré koordinoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.** Uznesenie ukladá úlohy ministrom práce, školstva, spravodlivosti a vnútra, ako aj podpredsedovi vlády pre investície a informatizáciu. Všetky úlohy majú byť splnené do roka, niektoré ešte do konca roku 2018. Prijatý návrh uznesenia si môžete pozrieť v celom rozsahu na: <https://bit.ly/2DOSIdV>
- **Parlamentný sociálny výbor odobril návrh na zavedenie obedov zadarmo pre všetky deti v predškolských a školských zariadeniach. Deti navštevujúce materskú školu, by tak mali mať obedy zadarmo od januára 2019 a žiaci základných škôl od septembra 2019.** Mestá a obce ale aj školské zariadenia tak majú dostatok času na to, aby zabezpečili technické zariadenia, prípadne doplnili pracovnú silu do jedální.

AKTUÁLNE VÝZVY

Ministerstvo vnútra ako sprostredkovateľský orgán pre časť Operačného programu Ľudské zdroje má vyhlásené výzvy na:

- **Výstavbu a rekonštrukciu predškolských zariadení** v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit. Zapojiť sa môžete do aktuálneho kola prostredníctvom zaslania žiadosti do 22. februára 2019. Viac info nájdete na: <https://bit.ly/2r89aOZ>
- **Poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK** s dôrazom na úspešné ukončenie ZŠ a plynulý prechod na SŠ. Svoje žiadosti môžete poslať do uzavretia aktuálneho kola a to do 15. januára 2019. Viac info na: <https://bit.ly/2E0gioZ>
- **Zlepšenie formy bývania** pre obce s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit **s prvkami prestupného bývania.** Do prvého kola výzvy sa je možné zapojiť do 18. marca 2019. Viac info na: <https://bit.ly/2TQrfOw>
- **Fond na podporu kultúry národnostných menšín** ma vyhlásenú aktuálnu výzvu na: Poskytnutie dotácií a štipendia v programe podporujúcom literárnu, nakladateľskú a vydavateľskú činnosť. Termín predkladania žiadostí je do 17. decembra 2018. Znenie celej výzvy nájdete na: <https://bit.ly/2raltKz>

REGIONÁLNE KANCELÁRIE

Pre zvýšenú pomoc a podporu implementácie všetkých národných projektov môžete využiť **10 regionálnych kancelárií v rámci Slovenska.**

KONTAKTY TU

ÚRAD
SPLNOMOCNENCA VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE RÓMSKE KOMUNITY

Vajnorská 25
832 56 Bratislava
Slovenská republika

splnomocnencrk@minv.sk
www.facebook.com/abelravasz
tel.: +421 2 509 44 961

www.minv.sk